

de la selecció i l'estudi preliminar de Manuel Milà i Fontanals, *Teoria romàntica* (1977), fins a «Romanticisme i Renaixença», dins el volum coeditat juntament amb Francesc Fontbona *El Romanticisme a Catalunya* (1999), passant per la col·laboració a la *Història de la literatura catalana*, dirigida per Joaquim Molas (1986) i la participació en obres col·lectives com la *Gran enciclopèdia catalana*, el *Diccionari de la literatura catalana* d'Edicions 62 o l'obra idèntica en curs d'edició a Enciclopèdia Catalana. Les seves aportacions més importants, fruit de la seva tesi doctoral, són els volums *Manuel Milà i Fontanals en la seva època: Trajectòria ideològica i professional* (1984), *L'obra crítica i erudita de Manuel Milà i Fontanals* (1989) i *Manuel Milà i Fontanals, crític literari* (1991). Ha col·laborat sovint en iniciatives de l'Institut d'Estudis Catalans i crec que és la persona més indicada en aquests moments per a ocupar un lloc a la Secció Històrico-Arqueològica en la seva àrea d'història de la literatura en l'especialitat de segle XIX, tant per la seva competència i per la important feina que ha dut a terme fins ara, com pel seu tarannà afable i la seva gran generositat envers els altres col·legues.

Text llegit pel senyor Josep Massot i Muntaner en el Ple del dia 17 de febrer de 2003

Tomàs Martínez Romero

a néixer a Borriana (Castelló) el 1961.

Després d'una experiència docent com a professor agregat d'institut de batxillerat (1984-1991, en excedència), va passar a ensenyar literatura catalana a la Universitat Jaume I, on el 1993 va guanyar una plaça de professor titular de literatura medieval, càrrec que ocupa actualment. Membre numerari de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana des de la seva fundació, i de la Junta Directiva d'aquest, des de 2001 Tomàs Martínez ha donat proves més que suficients de la seva intel·ligent vocació investigadora i d'una remarcable capacitat de treball, com a professor universitari, divulgador i gestor cultural. Fins ara la seva investigació s'ha centrat de manera especial en tres línies de recerca:

1. Estudi de les traduccions catalanes de Sèneca i de la seva influència

Al marge de dogmatismes, com el del famós *senequisme* genètic i consubstancial a l'estirp hispànica, Tomàs Martínez va fer seu el vell projecte de K. A. Blüher (*Seneca in Spanien*, 1969), escassament referit als autors en llengua catalana, per endegar la importantíssima tasca d'estudiar la vertadera dimensió de la influència de Sèneca en l'àmbit de la nostra literatura medieval. Fruit d'aquesta recerca, tema de la seva brillant tesi doctoral defensada en la Universitat de València, són, ara per ara, l'edició crítica i l'estudi de les versions medievals de *Les tragèdies de Sèneca*, publicades el 1995 en dos magnífics i acuradíssims volums de la col·lecció «Els Nostres Clàssics A» (1995). Es tracta d'una edició i un estudi imprescindibles, que evidencien la solidesa de la formació de l'autor, el seu domini dels clàssics llatins i el seu control de l'ecdòtica i de la problemàtica de l'edició de textos medievals, on ha sabut destriar el que hi ha d'original en les traduccions i allò que és més aviat el sediment de glosses medievals incorporat a partir d'altres llengües veïnes, en especial del francès. Aquesta obra fonamental interessa moltes de les disciplines representades en l'IEC, com ara els estudis clàssics, els filològics i ecdòtics, els de la problemàtica de la traducció, el del sentit i la rellevància de les glosses medievals, però també els relacionats amb l'estudi de la filosofia i de la tradició cultural medieval i de la transmissió d'idees i l'aprofitament i l'assimilació d'aquestes, que és en realitat el vessant que més interessa la secció Històrico-Arqueològica.

Aquest solidíssim coneixement de l'obra de Sèneca (que culminarà amb l'edició i l'estudi, ja avançats, de les altres traduccions senequianes existents en català, que cal conèixer per a entendre la difusió del pensament estoic a Catalunya, i de les quals ja ha donat a conèixer la de les famoses *Cartes a Lucili*), ha permès al doctor Martínez d'incidir amb especial precisió en la influència dels textos de Sèneca en l'obra dels nostres grans clàssics medievals. El seu llibre *Un clàssic entre clàssics* (València i Barcelona, IIFV, 1998) és en aquest sentit una vertadera fita, ja que hi demostra que Sèneca era molt més que no un «simple pou de sentències»: marcava una tònica i oferia un «utillatge apte per a la resolució literària». Les obres de Joanot Martorell, Ausiàs Marc, Roís de Corella i Antoni Canals, entre d'altres, s'entenen molt millor gràcies a la crítica minuciosa que brinda aquest llibre d'obligada referència. Martínez ens ajuda a copsar l'humanisme eclèctic de signe utilitarista d'un Fra Canals, que res no té a veure amb un humanisme en perspectiva històrica ni amb un humanisme professional, al mateix temps que demostra de quina manera el coneixement de la presència de materials senequians en els nostres grans clàssics permet avaluar l'entitat del préstec i la seva posterior vehiculació textual. Prova també que el procés de traducció va seguir per un altre de molt complex i interessantíssim

d'adaptació, reestructuració i readequació a un nou marc narratiu o poètic. Gràcies a Tomàs Martínez, coneixem i podem apreciar amb detall que les *Tragèdies* de Sèneca ocupen una posició privilegiada en el rànquing qualitatiu d'importància quant a la seva utilització en el *Tirant lo Blanc*, on Martorell recicla el paper fonamental d'Il·lèctor i Astíanax, i reconverteix les lamentacions d'Andròmaca o les paraules de Medea i de Clitemnestra. Encara que sembli paradoxal, el text de la gran novel·la valenciana, la seva originalitat creativa i coherència estructural, s'entenen molt millor, malgrat el constant procés de descontextualització, ara que sabem —gràcies a Martínez— que moltes de les seves pàgines assimilen materials procedents de diverses tragèdies senequianes, la qual cosa, tanmateix, no vol dir que Martorell assumeixi la visió estoica del món ni faci seva tota la doctrina senequiana.

En el mateix llibre, Martínez ens mostra de quina manera fragments d'*Hercules furens*, de *Thyestes*, de *Phaedra* o d'*Agamemnon*, esdevenen, segons els casos, referents lingüístics, contextuals, retòrics o temàtics (de situacions i de sentiments humans ben sovint extrems) a partir dels quals Ausiàs Marc realitzava la seva pròpia proposta poètica. El procés d'aquesta reutilització era encara molt menys conegut i evident, fonamentalment perquè la manera en què Ausiàs Marc utilitza el material és més latent que no manifesta, justament el contrari que li succeïa al seu cunyat Joanot Martorell. Però el cas és que en els poderosos versos d'Ausiàs Marc, hi ressona sovint el to climàtic de la gran tragèdia grecollatina gràcies a manlleus senequians, l'abast dels quals Martínez ens ha ajudat a desvetllar, en una obra que ha esdevingut així una eina modèlica imprescindible per a l'estudi de la nostra història literària medieval.

El mestratge de Martínez en el camp de la traducció medieval ve, a més, confirmat per altres treballs i iniciatives. Per amor a la necessària *breuitas*, només es destaca ací la recent edició del volum *Essays on Medieval Translation in the Iberian Peninsula* (2001), en coedició amb Roxana Recio, de la Universitat de Creighton, on és força evident la voluntat de bastir ponts amb altres llengües i cultures romàniques i on les aportacions d'autors del nostre àmbit tenen un paper fonamental.

2. Espiritualitat i predicació

Un segon camp on el doctor Martínez ja ha fet una contribució important és el de l'espiritualitat medieval, en el qual cal fer especial esment a la seva contribució a l'estudi dels *Sermons* de sant Vicent Ferrer, que ha editat (València, Tres i Quatre, 1993) i estudiat, i ha donat a conèixer i ha resumit en un bell llibre acabat de publicar (València,

2002) alguns dels trets més interessants de la predicació vicentina, que abans ja havia tractat a bastament en forma d'articles. Altres treballs publicats a *Medioero Romanzo* i *Caplletra* centren l'atenció en aspectes de l'obra del també dominicà i valencià Fra Antoni Canals, en especial la intencionalitat i el sentit d'aquestes traduccions *vis à vis* amb les d'altres autors hispànics contemporanis.

3. Literatura catalana entre els segles xv i xvi

Cal incloure en aquest apartat una molt útil edició, que ara mateix fan servir els nostres escolars i universitaris, dels *Rims i proses* de Joan Roís de Corella (Barcelona, 1994), que conté un excel·lent estat de la qüestió sobre l'obra d'aquest poeta valencià, al qual l'autor, seguint les petjades d'estudiosos com Jordi Carbonell, ha dedicat, a més, tota una sèrie de treballs ben notables, entre els quals destaca el publicat a *Cultura Neolatina*, destinat a mostrar el remarcable nivell d'intertextualitat existent entre l'obra d'Ausiàs Marc i la de Corella. La repetida incidència del doctor Martínez en la poesia profana de Corella i en els mal anomenats «satírics valencians», als quals ha dedicat particular atenció en articles, cursos de doctorat, etc., permeten esperar aviat dos llibres sobre aquesta temàtica, ja en avançat estadi d'elaboració.

4. Tasques de promoció i dinamització culturals. Secretari de la Fundació Germà Colón

A aquesta tasca continuada i eficient d'edició i estudi dels clàssics medievals catalans, cal afegir-hi una total i molt competent dedicació a la tasca pedagògica, en seminaris, cursos i ponències i estades com a professor invitat, que han merescut al doctor Martínez un reconegut prestigi. Convé remarcar també la seva especial dedicació a les tasques de dinamització i de promoció culturals. El doctor Martínez ha col·laborat amb els editors de les revistes *Llengua i Literatura* i *Estudis Romànics* de l'IEC, i no debades l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana l'ha nomenat recentment responsable de la seva Secció de Literatura Medieval i li ha encarregat, ultra la preparació d'un volum d'estudis medievals de la revista internacional *Caplletra*, la direcció tècnica d'una col·lecció d'estudis destinats a divulgar i donar a conèixer els nostres clàssics. És una tasca que ha assumit amb la mateixa il·lusió i sentit de la responsabilitat amb què va acceptar, per exemple, la dura feina d'editar les *Actes del VII Congrés de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval* (Universitat Jaume I, 1999, 3 v., en col·laboració amb Santiago For-

tuño), després d'haver portat endavant l'organització de l'esmentat Congrés en la Universitat Jaume I, on hom va dedicar considerable espai a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes. També es va mostrar editor acuradíssim de l'important volum miscel·lani. *Lo gentil estil fa pus clara la sentència. De literatura i cultura a la València medieval* (editat per l'Associació Borrianenca de Cultura, Borriana, 1997).

Tomàs Martínez és una persona de provada responsabilitat cívica i moral, que ha defensat amb claredat i fermesa la unitat de la llengua catalana, i que, contrastant amb altres possibles candidats *in pectore* que han mostrat no tenir la mateixa bona disposició, consideraria un honor i un privilegi de poder participar en les tasques de l'IEC.

Tomàs Martínez és un professor universitari i exprofessor de secundària que té excel·lents relacions amb tots aquests sectors. En aquest sentit, potser cal recordar que no fa gaire que la Universitat Jaume I, gràcies a la generositat i al mecenatge d'un distingit membre de l'IEC, el professor doctor Germà Colón, ha rebut de manera oficial el llegat de la biblioteca d'aquest reconegut filòleg castellonenc, i ha donat també aixopluc a la flamant Fundació Germà Colón Domènech, destinada a desplegar una interessant activitat cultural necessàriament complementària de la de les restants associacions castellonenes, inclosa la delegació local de l'IEC. L'objectiu essencial d'aquesta nova fundació cultural és «la promoció de totes les activitats relacionades amb la filologia romànica i dirigides a incentivar el coneixement i la recerca d'aquesta en els seus diferents àmbits, a afavorir el contacte amb altres institucions acadèmiques, que tinguin els mateixos interessos, i a promoure actes acadèmics que desenvolupen aquests objectius, com ara congressos, jornades, cursos, conferències...».

La Fundació Germà Colón Domènech va iniciar amb força les seves activitats el juliol de 2002 amb el curs *Del manuscrit a la impremta*, amb participació de membres de l'IEC, i un seminari que va tenir lloc el passat novembre i on va destacar la presència del membre corresponent de l'IEC, professor Giuseppe Tavani, de la Universitat de Roma. Hi ha ja convocat un altre cicle de conferències: «Escrips de dones, escrits sobre dones».

Doncs bé, no deixa de ser significatiu que el patronat d'aquesta nova Fundació hagi triat precisament el doctor Tomàs Martínez com a secretari i coordinador de les seves activitats i edicions. Tenint en compte que la Fundació té una dotació econòmica anyal no gens menyspreable i que es proposa coordinar un seguit de publicacions científiques relacionades amb les seves activitats, això equival a dir que la feina burocraticoadministrativa i la responsabilitat que recauen en el doctor Martínez són ben considerables, i que si hom l'ha designat per desenvolupar aquesta rellevant tasca cultural, és, precisament, gràcies al coneixement directe que el doctor Colón té de l'extraordinària conjunció que es dóna en la persona del doctor Martínez: la solidesa i el prestigi acadèmics, els contactes i

les bones relacions amb les restants institucions (Institut d'Estudis Catalans, universitats, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Associació Castellonenca de Cultura, Associació Borrianenca de Cultura, professorat de secundària, etc.), i, de manera especial, l'equilibrada discreció, la integritat i el tarannà conciliador, el sentit de responsabilitat i la capacitat i la voluntat de treball.

Text llegit pel senyor Albert G. Hauf i Valls en el Ple del dia 17 de febrer de 2003

SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

Membres numeraris

Pere Puigdomènech i Rosell

Pere Puigdomènech i Rosell neix a Barcelona l'any 1948. Estudia ciències físiques a la Universitat de Barcelona, i es llicencia l'any 1970. Marxa després a Montpeller per preparar la seva tesi doctoral en ciències (química-física) a la Universitat de Montpeller II, del Llenguadoc (França), la qual és defensada el 1974. Entretant, fa estudis de doctorat a la Unitat de Biofísica del Centre Nacional de la Recerca Científica, a Montpeller, entre 1971 i 1974. L'any 1975 es doctora en ciències biològiques per la Universitat Autònoma de Barcelona. Entre 1975 i 1976 fa una estada postdoctoral a Anglaterra (Universitat Politècnica Portsmouth), entre 1977-1979 exerceix de professor adjunt interí al Departament de Bioquímica de la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona, i entre 1979 i 1981 fa una altra estada postdoctoral a Alemanya (Institut Max Planck de Genètica Molecular, Berlín).